

І. Галиця, О. Галиця

КРЕАТИВНІ МЕХАНІЗМИ ОЦІНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Як відомо, на постіндустріальному етапі інтелектуально-інформаційні ресурси стають головним чинником забезпечення конкурентоспроможності. У той же час ці ресурси найбільшою мірою можна реалізувати через креативний потенціал, активізацію якого в умовах постіндустріального розвитку визнано одним із головних завдань організаційних структур у всіх сферах життєдіяльності. Це і зумовило потребу в розробленні нових механізмів активізації креативного потенціалу — одного з найважливіших складників конкурентоспроможності й економічної безпеки будь-якої сучасної організації у стратегічній перспективі.

Найважливішим результатом креативної діяльності виступають нові ідеї. Але сміливі ідеї, що вирізнялися радикальною новизною, далеко не завжди були оцінені належним чином і без перешкод знаходили шлях до практичного впровадження. Скажімо, така важлива інновація ХХ сторіччя, як пеніцилін, майже десятиріччя з моменту винайдення не отримувала широкого наукового визнання. Коли було створено першу самохідну коляску (перший автомобіль), поліція заборонила її використовувати на тій підставі, що вона лякає коней. Дуже нелегко торували собі дорогу такі визначні інновації, як методи Ілізарова, реакція Білоусова–Жаботинського (так званий «хімічний годинник») [1, 19, 41; 2, 34, 35].

Притому історія науки й інноваційного розвитку знає чимало прикладів, коли значущість тої чи іншої розробки доводили, використовуючи судові процедури. У 1785 р. А. Лавуазьє влаштував судовий процес над

теорією флогістону. 1879 р. за допомогою судового процесу широкому загалові довели переваги електричного освітлення. У СРСР у 30-ті роки було проведено «Все-союзний науково-технічний суд над збірним залізобетоном», який відкрив широкі можливості застосування цього будматеріалу для масового будівництва. У наш час ідею науково-технічної та інноваційної юриспруденції відстоюють вітчизняні вчені Г.І. Калитич, В.І. Джелалі, Г.А. Андрощук [1, 46–49].

Сучасне судочинство — найважливіша соціально-правова інновація в історії цивілізації, що стоїть в одному ряді з визначними досягненнями людства. Науково-технічні суди використовували принципи сучасного судочинства для встановлення перспективності (або безперспективності) того чи іншого наукового напрямку (інноваційної розробки). Причому принципи сучасного судочинства можна ефективно використовувати для оцінення результатів інте-

© ГАЛИЦЯ Ігор Олександрович. Доктор економічних наук. Завідувач кафедри Київського університету туризму, економіки та права. Науковий радник з інноваційних питань Міжнародної асоціації господарського права.

ГАЛИЦЯ Олександр Сисойович. Кандидат юридичних наук. Науковий консультант першого проректора Київського університету туризму, економіки та права. 2010.

лектуальної діяльності, зокрема, нових ідей.

У підручнику «Устойчивое развитие: теория, методология, практика» запропоновано цікаві форми проведення ділової гри «Суд над інформаційними технологіями», але сама ця гра спрямована на констатацію фактів, а не на генерацію нових ідей і має задалегідь визначений результат [3, 688].

Автори даної статті розробили і випробували на практиці креативний механізм оцінення нових ідей – інтелектуально-конкурентну гру «Науково-технічний суд над ідеєю» (далі – ІКГ «НТСІ»), яка базується на використанні принципів, близьких до тих, які діють у сучасному судочинстві. Це, нагадаємо, принцип змагальності сторін процесу (обвинувачення і захисту) і принцип доказовості (будь-яке твердження обвинувачення чи захисту повинно бути доведене).

Отже, у проведенні і науково-технічних судів, й інтелектуально-конкурентної гри «Науково-технічний суд над ідеєю» запропоновано технологію, подібну до технології судового засідання. Проте у підсумку науково-технічного суду маємо директивне або індикативне рішення, а результат інтелектуально-конкурентної гри «Науково-технічний суд над ідеєю» – нові креативні ідеї. Тому вона заслуговує на широке використання в будь-яких сферах людської діяльності задля стимулювання нових ідей, що згодом можуть знайти практичне застосування.

Механізм функціонування запропонованої ІКГ «НТСІ» складається з низки операцій, тобто відносно закінчених дій, що виступають складниками цього механізму і певним чином пов'язані з іншими операціями.

Операція 1. У тій чи іншій організаційній структурі призначають організатора ІКГ «НТСІ» (далі – організатор ІКГ), який здійснює всі організаційні заходи з прове-

дення гри, контролює її хід. Залежно від масштабів структури, де проводять гру, її організатором може бути окремий підрозділ структури, група співробітників або окремий співробітник.

Операція 2. Комплектують групу з числа співробітників структури, що братимуть участь в ІКГ «НТСІ», тобто склад групи інтелектуальних гравців (ІГ).

Операція 3. ІКГ «НТСІ» організують у тій чи іншій організаційній структурі з метою активізації креативного потенціалу співробітників. Для обговорення групи ІГ пропонують наукову проблему, ідею, концепцію, механізм тощо, тобто певний об'єкт гри (ОГ). Гравці поділяються на дві частини: «обвинувачувачів» і «захисників» об'єкта гри. Між ними проводять змагання за найкращі ідеї на «захист» і «обвинувачення» ОГ. За процедурою змагання слідкує організатор ІКГ, який виконує функції координатора, модератора процесу (тобто своєрідного «судді»).

Операція 4. Проводять аудіозапис інтелектуальної гри, щоб потім було легко встановити авторство цікавих ідей. По можливості також роблять відеозапис гри. Всі ідеї, згенеровані під час гри, реєструє організатор ІКГ. Тобто фактично проводять інтелектуально-конкурентну гру «Науково-технічний суд над ідеєю».

Операція 5. За результатами ІКГ «НТСІ» здійснюють анкетування учасників, щоб виявити ставлення до гри. У процесі анкетування також з'ясовують інтелектуальні вподобання ІГ та їхні побажання щодо подальших тем штурмової атаки під час гри.

Операція 6. Якщо в процесі ІКГ «НТСІ» запропоновано ідеї, відзначені науковою новизною, то бажано юридично закріпити пріоритет, авторство на них. Це завдання можна розв'язати багатьма шляхами, але, з нашої точки зору, найпростіший та найменш затратний – засвідчення факту створення ідеї спеціальним документом. Тобто

організатор, який проводив ІКГ «НТСІ», гравці, які висунули нові ідеї, складають акта, котрий засвідчує, що під час ІКГ «НТСІ» висунуто принципово нові наукові ідеї. Акт має містити:

- відомості про час і місце проведення ІКГ «НТСІ»;
- інформацію про осіб, що склали акт;
- інформацію про авторів ідеї;
- короткий опис її суті.

Акт підписують організатор ІКГ, гравці, які висунули нові ідеї, їхні підписи засвідчує нотаріус із указанням точної дати і часу, коли завірено підписи. В разі виникнення суперечки щодо часу продукування ідеї та її авторства вказаний акт може стати важливим доказом у суді.

Операція 7. Найкращі ідеї, згенеровані в процесі ІКГ «НТСІ», на основі яких неможливо чи недоцільно створити патентоспроможні розробки, оформлюють у вигляді наукових статей.

Операція 8. Створюють спеціалізовані («вужчі») методики і програми для проведення ІКГ «НТСІ», оформлюють на них авторські права, здійснюючи їх продаж іншим зацікавленим організаційним структурам.

У цілому ж, проведення ІКГ «НТСІ», з нашої точки зору, дозволить зробити працю осіб, які беруть участь у грі, більш цікавою і змістовною; активізувати творчість інтелектуальних гравців; дати кожному з них можливість проявити здібності, креативний потенціал; отримати результати інтелектуальної діяльності, що відзначаються науковою новизною; створити потуж-

ний мотиваційний механізм для активізації та використання креативного потенціалу.

1. *Калитич Г.И., Джелали В.И., Андрощук Г.А.* Идеи должны работать: Как использовать творчество каждого. — К.: Об-во «Знание» УССР, 1990. — 64 с.
2. *Мельник Л.Г.* Фундаментальные основы развития. — Сумы: ИТД «Университетская книга», 2003. — 288 с.
3. *Устойчивое развитие: теория, методология, практика: Учебник / Под ред. проф. Л.Г. Мельника.* — Сумы: Университетская книга, 2009. — 1216 с.

І. Галиця, О. Галиця

КРЕАТИВНІ МЕХАНІЗМИ ОЦІНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Резюме

У статті обґрунтовано можливість більш ефективного використання креативного потенціалу завдяки проведенню інтелектуально-конкурентної гри «Науково-технічний суд над ідеєю», описано основні складники її механізму і запропоновано широко використовувати її в будь-яких сферах людської діяльності для стимулювання нових ідей, що можуть знайти практичне застосування.

Ключові слова: науково-технічний суд, креативний потенціал, інтелектуально-інформаційні ресурси.

I. Halytsia, O. Halytsia

CREATIVE MECHANISMS IN INTELLECTUAL ACTIVITY RESULTS ESTIMATION

Abstract

The article grounds the possibility of creative potential more effective usage due to intellectual and competitive game "Scientific and technical trial over an idea" conducting; describes its mechanism major components; proposes to use it broadly in whichever human activity sphere for the new ideas that might find practical application stimulation.

Keywords: scientific and technical trial, creative potential, resources of intellect and information.